

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Прус Ю.О., Яворська Т.І., Болтянська Л.О.

**КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ
НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

КУРС ЛЕКЦІЙ

для здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія»

Мелітополь

2021

УДК 001.8:330

Автори: доцент Прус Ю.О., професор Яворська Т.І.,
доцент Болтянська Л.О.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
факультету агротехнологій та екології
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного
(Протокол № 10 від 28.05.2021)

Рецензенти:

- Л.В. Синяєва – д.е.н., професор кафедри менеджменту, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного;
- Т.В. Герасько – к.с-г.н., доцент кафедри плодоовочівництва, виноградарства та біохімії, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Прус Ю.О.

Комерціалізація результатів наукових досліджень: курс лекцій / Ю.О. Прус, Т.І. Яворська, Л.О. Болтянська. – Мелітополь: Люкс, 2021. – 161с.

У курсі лекцій викладено зміст дисципліни «комерціалізація результатів наукових досліджень». зміст та завдання комерціалізації результатів наукових досліджень; надано характеристику об'єкти інтелектуальної власності та методи їх комерціалізації; методи оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності; методи обґрунтування доцільності впровадження нової технології; висвітлено закордонний досвід комерціалізації результатів наукових досліджень; викладено основи створення офісу трансферу технологій.

УДК 001.8:330

© Ю.О. Прус, Т.І. Яворська, Л.О. Болтянська
© Люкс, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
ТЕМА 1. ЗМІСТ ТА ЗАВДАННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	7
<i>1.1. Сутність та об'єктивна необхідність комерціалізації результатів наукових досліджень.....</i>	<i>7</i>
<i>1.2. Функції та завдання комерціалізації результатів наукових досліджень.....</i>	<i>10</i>
<i>1.3. Механізм та стадії комерціалізації результатів наукових досліджень.....</i>	<i>14</i>
<i>1.4. Основні форми комерціалізації результатів наукових досліджень.....</i>	<i>17</i>
<i>1.5. Показники ефективності комерціалізації результатів наукових досліджень.....</i>	<i>20</i>
ТЕМА 2. ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇХ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ.....	23
<i>2.1. Об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності.....</i>	<i>23</i>
<i>2.2. Форми відображення результатів наукових досліджень.....</i>	<i>29</i>
<i>2.3. Методи комерціалізації результатів наукових досліджень.....</i>	<i>31</i>
<i>2.4. Вдосконалення процесів передачі об'єктів інтелектуальної власності.....</i>	<i>44</i>
ТЕМА 3. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	54
<i>3.1 Загальні підходи до оцінки об'єктів інтелектуальної власності.....</i>	<i>54</i>
<i>3.2. Витратні методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.....</i>	<i>59</i>

3.3 Ринкові методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.....	63
3.4. Фінансові методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.....	65
ТЕМА 4. ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ.....	77
4.1. Оцінка впровадження нової технології.....	77
4.2 Оцінка ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності.....	91
ТЕМА 5. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇХ РЕ- ЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	106
5.1. Комерціалізація академічних досліджень в США.....	106
5.2. Комерціалізація академічних досліджень в ЄС.....	115
5.3. Комерціалізація академічних досліджень в Китаї.....	124
ТЕМА 6. ОФІС ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІ- ДЖЕНЬ	130
6.1 Створення офісу трансферу технологій в ЗВО	130
6.2. Бізнес-процеси та робочі інструменти офісу трансферу техноло- гій	135
6.3. Створення Start-up компаній на основі результатів наукових дос- ліджень	140
6.4. Оцінка ефективності роботи офісу трансферу технологій.....	144
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	149

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січ. 2006 р.]. – К.: Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с. – ISBN 966-7630-14-5.
2. Господарський кодекс України [Текст]: офіц. текст: за станом на 20 січ. 2007 р. – Х.: Одіссей, 2007. – 240с. – ISBN 966-633-516-6.
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 25.03.2005 № 2505/IV [Електронний ресурс].- Режим доступу www.rada.gov.ua.
4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Текст]: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI // Голос України. – 2012 – 18 квітня, N 70.
5. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 25.03.2005 №2505/IV[Електронний ресурс]. – Режим доступу www.rada.gov.ua.
6. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 № 143-V. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/143-16/page>
7. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України « від 15.05 2018 №2415-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19>
8. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України « від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>

9. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3687-12/page>
10. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>
11. Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-І\ЛІ від 04.07.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
12. Про наукові парки: Закон України «від 25.06.2009 № 1563¹. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>
13. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності: Закон України № 3715-УІ від 08.09.2011. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
14. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України « від 16 липня 1999 року № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
15. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності: Закон України № 3715-УІ від 08.09.2011. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
16. Андрєєва Л.О. Моделювання конкурентоспроможності продукції / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 3 (27). С. 57-59.
17. Андрєєва Л.О. Моделювання роботи економічного механізму маркетингу / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – № 2 (18), том 5. – с. 7-14

18. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. - № 4– С. 32-41.
19. Болтянська Л.О. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації //Л.О.Болтянська, В.М. Тебенко //Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. - Мелітополь 2017. С. 20-27
20. Болтянська Л.О.Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О., Лисак Л.О. // ADVANCES OF SCIENCE: Proceedings of articles the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018;(P. 1343-1350)
21. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. /А.С.Коноваленко, Л.О.Болтянська, Д.М. Трачова та інш. - Мелітополь.: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017 – 278с.
22. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. / Г.І. Грицаєнко – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 224 с.
23. Грицаєнко М. І. Інноваційний розвиток сільського господарства / М. І. Грицаєнко. // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. – № 1 (13). – С. 144–152
24. Грицаєнко М. І. Інтегральна оцінка ефективності інноваційної діяльності в аграрній сфері на основі методу аналізу ієрархій / М. І. Грицаєнко // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2014. – Т. 19. – Вип. 3. – С. 147–150

25. Грицаєнко М. І. Підприємництво як джерело інноваційної діяльності в аграрній сфері [Електронний ресурс] / М. І. Грицаєнко // Ефективна економіка. – 2014. – №12. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/>
26. Грицаєнко М. І. Теоретичні основи інноваційної діяльності / М. І. Грицаєнко // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія / [Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська, М. І. Грицаєнко та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 104–154.
27. Денисюк В.А. Комерціалізація результатів науково-дослідних робіт: проблеми і перспективи. Вісник НАН України. 2006. № 5. С. 39-53.
28. Дятчик Д.І., Покшевницька Т.В. Офіси трансферу технологій у ВНЗ України. Вісник Національного транспортного університету. 2015. № 31. С. 220-224.
29. Економіка аграрного підприємства: Навчальний посібник / Т.І. Яворська, Ю.О. Прус, О. М. Петрига; за ред. О.М. Петриги, Т.І. Яворської. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2016. – 498 с.
30. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
31. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. - 1 вид. / В.М. Тебенко / Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. – 302 с.
32. Єгоров С.О., Дятчик Д.І., Покшевницька Т.В. Сертифікація учасників мереж трансферу технологій. Вісник Національного транспортного університету. 2016. № 1. С. 180-184.

33. Жуков С.А. Трансфер технологій і формування інноваційної стратегії в промисловій галузі української економіки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2015. № 819. С. 400-409.
34. Загрішева Н.В. Обмеження щодо укладання договорів трансферу технологій. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2018. № 1. С. 132-137.
35. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. К., 2012. 448 с.
36. Зінчук Т.О., Кащук К.М. Трансфер інноваційних технологій: сутність та значення у розвитку вітчизняної економіки. Збірник наукових праць Таврійського Державного агротехнічного університету (економічні науки). 2012. № 2(18). Т. 4. С. 199-208
37. Іванова О.Б., Козик В.В. Міжнародний досвід створення центрів трансферу технологій: передумови і особливості застосування в Україні. Економічний простір : зб. наук. пр. 2010. Вип. 44/1. С. 76-90.
38. Івасько О.В. Визначення вартості інтелектуальної власності: методичні принципи. Науково-технічна інформація. 2014. № 1. С. 22-27.
39. Іващенко Д.Є. Генеза міжнародно-правової регламентації трансферу технологій. Гілея: науковий вісник. 2018. Вип. 129. С. 259-264.
40. Ільницький Д.О. Конкурентоспроможний розвиток університетських офісів трансферу технологій: світовий досвід та Україна. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент ін-новацій. 2015. Т. 23. Вип. 5. С. 45-60.

41. Інноваційна діяльність та трансфер технологій : навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форми навчання / Дмитриченко М.Ф. [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. трансп. ун-т. Київ : НТУ, 2016. 97 с.
42. Інноваційна інфраструктура в контексті національної інноваційної системи (економіко-правові проблеми): монографія / За ред.. О.Б. Бутнік-Сіверського. К.: НДІ ІВ НАПрНУ, «Лазурит-Полі-граф», 2011.414 с.
43. Інновації та трансфер технологій: : матеріали VII наук.-практ. конф., 25-27 трав. 2016 р., м. Дніпропетровськ / Держ. ВНЗ «Нац. гірн. ун-т», Дніпропетр. торг.-пром. палата; [редкол.: В. Я. Швець та ін.]. Дніпропетровськ: НГУ, 2016. 187 с.
44. Кам'янська О.В. Управління трансфером технологій на засадах процесного підходу. Інвестиції: практика та досвід. 2010. №15. С. 43-47.
45. Кам'янська О.В., Смоляр Л.Г. Національні системи управління трансфером технологій провідних країн світу. Ефективна економіка. 2017. №4. С. 45-49.
46. Карпенко О.О., Мошківський С.В. Європейський досвід здійснення трансферу знань як важливої умови впровадження кластерної моделі розвитку економіки України. Водний транспорт. 2016. Вип. 2. С. 93-100.
47. Карпенко О.О., Яшина К.В. Формування системи трансферу знань у вищих навчальних закладах України. Актуальні проблеми економіки: Науковий журнал. К. : 2015. №7(169). С. 157-166.
48. Кваша Т.К., Паладченко О.Ф., Молчанова І.В. Трансфер технологій як реалізація науково-технічного та інтелектуального потенціалу України. Наука, технології, інновації. 2018. № 1. С. 72-79.

49. Кваша Т.К., Литвинова В.В., Поліщук В.І., Грабовський Б.О. Форми і методи комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок. НТІ. 2012. №3. С. 9-13.
50. Лисенко В.С., Єгоров С.О., Дятчик Д.І. Міжнародний досвід створення центрів трансферу технологій у вищих навчальних закладах. Наука та інновації. 2015. Т. 11. № 1. С. 34-39.
51. Литвин І.В. Використання трансфертного потенціалу провідними дослідницькими університетами США. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : зб. наук. праць / МОН України; Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів : Львівська політехніка, 2013. №769. С. 167-174.
52. Лихолет С.І. Організаційно-економічний механізм регулювання трансферу технологій: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ, 2015. 19 с.
53. Ляшенко О.М. Комерціалізація та трансфер технологій: категорії та методи інноваційної діяльності. Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2010. URL:http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/8.pdf
54. Мазур І. Комерціалізація наукових розробок як фактор конкурентного розвитку підприємництва. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 5-8.
55. Майброта М., Михайлович Р., Сафандула Я. Аналіз та методи оцінки ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності. Економічний аналіз. 2012. Т. 10(4). С. 231-233.

56. Маркетинговий огляд ринку інноваційного продукту Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН в системі трансферу інновацій в АПК : [монографія] / [А.А. Бабич-Побережна та ін. ; за ред. д-ра екон. наук А.А. Бабич-Побережної] ; Нац. акад. аграр. України, Ін-т кормів та сіл. госп-ва Поділля. Вінниця : Рогальська І. О. [вид.], 2015. 143 с.
57. Махнуша С.М. Аналіз основних підходів до комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Матеріали I Международной научно-практической интернет-конференции «Проблемы формирования новой экономики XXI века» (17-19 декабря 2008 года). URL: http://www.confcontact.com/2008dec/5_mahnusha.htm
58. Міркунова Т.І. Дослідження підходів до оцінювання вартості інноваційних технологій у контексті еволюції моделей інноваційного процесу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Економічні науки. 2019. № 7. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-7-5121>
59. Мороз О., Азарова А., Годя К. Методи оцінювання об'єктів інтелектуальної власності. Економічний аналіз. 2012. Т. 10(2). С. 422-425.
60. Мрихіна О.Б. Обґрунтування концептуального підходу до трансферу технологій з університетів у бізнес-середовище на засадах теорії фракталів. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки. 2018. № 1. С. 62-71.
61. Мрихіна О.Б. Трансфер технологій з університетів у бізнес-середовище: парадигма, концепція та інструментарій оцінювання; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів: Вид-во Львів. Політехніки. 2018. 438 с.

62. Мрихіна О.Б. Сутність та значення трансферу технологій в умовах стратегічного розвитку університетів. Бізнес Інформ. 2018. № 1. С. 128-139.
63. Мешко Н.П., Робота П.В. Комерціалізація результатів науково-технічної діяльності у сфері міжнародного науково-технічного обміну. Економічний простір. 2008. №12/1. С. 40-46.
64. Наказ Фонду Державного майна України «Про затвердження Методики оцінки майнових прав інтелектуальної власності» від 25.06.2008 № 740. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0726-08>
65. Науменко А. О. Механізм трансферу технологій до агропромислового комплексу за підтримки держави. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 9. С. 90-93.
66. Новіков Є.А. Мережа трансферу технології та її вплив на технологічну безпеку (основні аспекти). Право та інновації. 2015. № 3. С. 39-44.
67. Новіков М.В. Трансфер наукомістких технологій - основа економічного відродження України. Наука та інновації. 2015. Т. 11. № 1. С. 17-21.
68. Новікова І.Е. Академічне екопідприємництво та співпраця з EEN: натхнення для змін. Економіко-екологічні проблеми сучасності у дослідженнях науковців. Матер. Міжнар. наук. конф. (25-26 чер. 2019 р. м. Одеса, Україна). Одеса: ТЕС, 2019, С. 89-95.
69. Омеляненко В.А. Особливості оцінки ефектів міжнародного трансферу технологій на національному рівні. Молодіжний економічний дайджест. 2014. № 1. URL: <http://med.kneu.edu.ua/?p=1&lapd=еп>

70. Педченко Г.П. Соціальні аспекти розвитку підприємництва в Україні// Г.П. Педченко, Ю.О. Власюк / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2017. - № 1-2 (33-34)- С. С. 260-268.
71. Педченко Г.П. Сучасний стан підприємництва в Запорізькій області // Г.П. Педченко, Ю.О. Власюк / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. - № 3 (32). - С. 159-167
72. Пірус В.О. Формування механізму управління інноваційним розвитком вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04; М-во освіти і науки України, Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький, 2018. 21 с.
73. Прус Ю. О. Інвестиційна діяльність в АПК України / Ю. О. Прус // Молодий вчений. – 2017. – № 1.1 (41.1) січень. – С. 68-72.
74. Прус Ю.О. Попит і пропозиція в інноваційній системі агропромислового виробництва / Ю. О. Прус, І.В.Агеева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В.Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – № 3 (32) – С. 98-110.
75. Прус Ю.О. Методика визначення економічної ефективності інвестицій в зрошення / Ю. О. Прус // Меліорація та водовикористання: зрошення – потужний фактор розвитку садівництва і виноградарства: матеріал. VIII наук.-практ. конф. – Мелітополь: Новотроїцьке УВГ, ФОП Ландар С.М., 2018 р. – С.30-32.

76. Прус Ю. О. Інноваційно-інвестиційний розвиток сільського господарства регіону / Ю. О. Прус, О.В. Воробйова) // Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК півдня України: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Мелітополь: ТДАТУ, 2017. – С.42-43.
77. Саліхова О.Б., Бак Г.О. Концепції впливу трансферу технологій транснаціональних корпорацій на економіку приймаючої країни. Історія народного господарства та економічної думки України. 2015. Вип. 48. С. 270-295.
78. Семенець Ю.О. Партнерство бізнесу, держави та університетів як стратегічний ресурс інноваційного розвитку України. Ефективна економіка. № 2. 2016. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/37.pdf
79. Тебенко В.М. Проблеми та тенденції інноваційного розвитку промислових підприємств України / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету №2 (37), 2018. - с. 146-154
80. Тебенко В.М. Управління інноваційним ризиком / В.М. Тебенко // Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медич. та біотехнологій ім. С.З. Гжицького / Львівський НУВМБТ ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2013. - Т 15, № 2(56). - С. 356-360.
81. Яворська Т. І. Інноваційний характер розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в розвинутих країнах / Т. І. Яворська // Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медик. та біотехнологій ім. С. З. Гжицького: наук. журнал / Львівський НУВМБТ ім. С. З. Гжицького. – Львів, 2010. – Т. 12, №1 (43). – С. 634–638.

82. Яворська Т. І. Оцінка конкурентоспроможності фермерських господарств за витратами / Т. І. Яворська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету / ТДАТУ; за ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь, 2012. – № 2 (18), Т. 3 – С.348–360.
83. Tetiana Yavorska, Yurii Prus, Oksana Lysak and Hanna Zavadskykh. Problems and Prospects for Development of Family Households in Ukraine // Modern Development Paths of Agricultural Production, Springer International Publishing, 2019. - p. 593-602
84. Яворська Т.І., Прус Ю.О. Моделювання факторів підвищення прибутковості фермерських господарств як суб'єктів малого бізнесу / Т.І. Яворська, Ю.О. Прус // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В.Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2019. – № 1(39). – С.277-285.
85. Vinichenko, I.I., Honcharenko, O.V., Khalatur, S.M., Sitkovska, A.O., Prus, Y.O., Korchahina, V.H. Innovation-investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry// Rivista di Studi sulla Sostenibilita, 2020, 2020(2), pp. 63–79